

Filosofia medieval

2015/2016

Codi: 100309

Crèdits: 6

Titulació	Tipus	Curs	Semestre
2500246 Filosofia	OB	2	1

Professor de contacte

Nom: Jaume Mensa Valls

Correu electrònic: Jaume.Mensa@uab.cat

Utilització de llengües

Llengua vehicular majoritària: català (cat)

Prerequisites

No n'hi ha

Objectius

Filosofia medieval és una assignatura obligatòria del segon curs del grau de filosofia. Els objectius específics d'aquesta assignatura són:

- Aconseguir un bon coneixement dels principals autors, plantejaments i problemes filosòfics i científics de la filosofia medieval.
- Aprofundir en el coneixement dels dos autors més significatius de la filosofia medieval: Agustí d'Hipona i Tomàs d'Aquino.
- Aconseguir un coneixement general dels principals autors catalans medievals.
- Llegir, entendre i interpretar textos importants i representatius dels autors estudiats.
- Reflexionar sobre alguns problemes plantejats per la filosofia en aquesta època, sobre la seva incidència cultural, social i política, i sobre la seva transcendència històrica.
- Desenvolupar la pròpia capacitat crítica i autocrítica, «dialogant» amb els autors estudiats i «repensant» i actualitzant els problemes estudiats.
- Relacionar transversalment els continguts de l'assignatura amb els d'altres assignatures de la titulació i amb altres aspectes culturals de l'Edat mitjana.

Competències

- Analitzar i sintetitzar els arguments centrals dels textos fonamentals de la filosofia en les seves diverses disciplines.
- Que els estudiants hagin demostrat que comprenen i tenen coneixements en una àrea d'estudi que parteix de la base de l'educació secundària general, i se sol trobar a un nivell que, si bé es basa en llibres de text avançats, inclou també alguns aspectes que impliquen coneixements procedents de l'avantguarda d'aquell camp d'estudi.
- Que els estudiants hagin desenvolupat aquelles habilitats d'aprenentatge necessàries per emprendre estudis posteriors amb un alt grau d'autonomia.
- Que els estudiants puguin transmetre informació, idees, problemes i solucions a un públic tant especialitzat com no especialitzat.

- Reconèixer i interpretar temes i problemes de la filosofia en les seves diverses disciplines.
- Respectar la diversitat i la pluralitat d'idees, persones i situacions.
- Situar les idees i els arguments filosòfics més representatius d'una època en el seu rerefons històric i relacionar els autors més rellevants de cada època en qualsevol de les disciplines filosòfiques.
- Utilitzar la simbologia i els procediments de les ciències formals en l'anàlisi i la construcció d'arguments.
- Utilitzar un pensament crític i independent a partir dels temes, els debats i els problemes que planteja la filosofia tant històricament com conceptualment.

Resultats d'aprenentatge

1. Argumentar sobre diversos temes i problemes filosòfics a propòsit d'obres diferents i avaluar els resultats
2. Construir arguments filosòfics amb rigor.
3. Debatre a partir del coneixement especialitzat adquirit en un context interdisciplinari
4. Demostrar una posició pròpia davant d'un problema o una controvèrsia de rellevància filosòfica, o en un treball de recerca filosòfica.
5. Discriminar els trets que defineixen el lloc d'un autor en el context d'una problemàtica i reorganitzar-los en un esquema coherent.
6. Distingir i esquematitzar el contingut fonamental d'un text filosòfic.
7. Documentar un tema filosòfic i contrastar-ne les fonts.
8. Elaborar un treball individual en el qual s'expliciti el pla de treball i la temporalització de les activitats.
9. Establir relacions entre ciència, filosofia, art, religió, política, etc.
10. Establir una planificació per desenvolupar un treball sobre la matèria
11. Explicar aspectes de la història de la ciència utilitzant la terminologia pròpia de la disciplina.
12. Exposar els conceptes propis de la història de la filosofia
13. Expressar, tant oralment com per escrit, els temes i els problemes bàsics de la tradició filosòfica.
14. Fer servir la terminologia adequada en la construcció d'un text acadèmic.
15. Indicar els principals temes de la història de la filosofia.
16. Indicar i discutir les principals característiques del pensament definitori d'una època, emmarcant-les en el context.
17. Llegir comprensivament textos filosòfics bàsics.
18. Llegir comprensivament textos filosòfics de la història de la filosofia.
19. Participar en debats sobre fets històrics filosòfics respectant les opinions dels altres participants
20. Reconèixer, amb mirada experta, referents filosòfics del passat i del present i avaluar-ne la rellevància.
21. Relacionar diversos ordres que es poden descobrir entre les idees filosòfiques de diferents autors i moments històrics.
22. Resoldre problemes de manera autònoma.
23. Resumir els temes i els arguments exposats en un debat filosòfic clàssic.

Continguts

ANTECEDENTS: AGUSTÍ D'HIPONA I EL LLEGAT FILOSÒFIC ANTIC

Tema 1. La tradició acadèmica, neoplatònica i biblicopatrística

Tema 2. Agustí d'Hipona. Introducció

Tema 3. Agustí d'Hipona: Déu, la creació, l'ésser humà

Tema 4. Agustí d'Hipona: el coneixement

Tema 5. Agustí d'Hipona: El llenguatge, el temps, la moral, l'"augustinisme polític"

LA PATRÍSTICA MEDIEVAL

Tema 6. La darrera patrística llatina

Tema 7. La darrera patristica grega

EL DARRER NEOPLATONISME

Tema 8. L'escola neoplatònica d'Atenas

FILOSOFIA MUSULMANA

Tema 9. La filosofia musulmana

FILOSOFIA JUEVA

Tema 10. La filosofia jueva

FILOSOFIA BIZANTINA

Tema 11. La filosofia bizantina

FILOSOFIA CRISTIANA DE L'ALTA EDAT MITJANA

Tema 12. La filosofia llatina a l'època d'esplendor dels monestirs (segles IX-XII)

L'ESCOLÀSTICA: FORMACIÓ I PLENITUD

Tema 13. El renaixement del segle XII. El «nou Aristòtil»

Tema 14. Tomàs d'Aquino (1225-1274) i el seu temps

Tema 15. Tomàs d'Aquino: La *Summa Theologiae* i l'existència de Déu

Tema 16. Tomàs d'Aquino i la metafísica aristotèlica

Tema 17. Tomàs d'Aquino: antropologia, moral, política

LA FILOSOFIA DESPRÉS DE LA SENTÈNCIA DE PARÍS DE 1277

Tema 18. La sentència de París del 1277 i les seves conseqüències. Joan Duns Escot (ca. 1266-1308)

Tema 19. La «via modernorum»: nominalisme i misticisme

LA FILOSOFIA MEDIEVAL A CATALANA

Tema 20. La filosofia catalana fins a començaments del segle XIV

Tema 21. Escotistes i tomistes

Tema 22. Vers l'Humanisme

Metodologia

La docència combina exposicions generals de caràcter més teòric amb comentaris de textos especialment significatius. El professor seguirà el manual "Introducció a la filosofia medieval" (Manuals de la UAB, 57) Servei de Publicacions, 2012, escrit per ell mateix expressament per a aquesta assignatura. Cal que l'estudiant vagi a classe (l'assistència i participació és important) havent preparat el tema que toca. L'explicació que farà el professor del tema pressuposa aquesta preparació.

A més, l'estudiant haurà de fer unes lectures personals, també de textos importants.

Utilitzarem el Campus Virtual bàsicament per compartir els materials. En canvi, si l'estudiant es volgués posar en contacte amb el professor, cal que ho faci per mitjà del correu electrònic (i no amb la missatgeria del Campus Virtual).

Les tutories seran dedicades bàsicament a preparar el treball i les lectures obligatòries, i a desfer eventuais dubtes.

Per tal que l'estudiant pugui programar bé el curs, el primer dia de classe el professor penjarà al Campus Virtual un calendari amb totes les dates importants (exàmens, lliurament de treballs, etc.).

Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Comentaris de textos significatius	15	0,6	3, 6, 7, 16, 17, 18, 19
Exposicions teòriques dels principals conceptes	28,5	1,14	1, 5, 6, 7, 11, 12, 15, 16, 21
Presentació del curs	1,5	0,06	9, 20
Tipus: Supervisades			
"De ente et essentia" ('Sobre l'ens i l'essència') de Tomàs d'Aquino	20	0,8	5, 6, 7, 13, 17, 18, 20, 21
Lectura obligatòria: llibres X-XIII de les "Confessions" d'Agustí d'Hipona	20	0,8	8, 10, 17, 18, 20, 22
Tutories	15	0,6	4, 8, 10, 13, 22, 23
Tipus: Autònomes			
Ampliació bibliogràfica	20	0,8	7
Estudi del contingut	15	0,6	6, 9, 17, 18, 20, 21, 23
Redacció d'un treball d'una de les dues lectures obligatòries	7,5	0,3	6, 7, 17, 18, 21

Avaluació

L'avaluació del curs és continuada i pressuposa l'assistència a classe i el seguiment constant del curs. Per aprovar el curs cal: a) que la nota de cada examen sigui com a mínim un 4; b) que la mitjana de les diverses activitats sumi com a mínim un 5. Si un alumne no compleix aquestes dues condicions, caldrà que es presenti a la reavaluació de l'examen o dels exàmens que impedeixen l'assoliment de l'aprovat. El treball no és objecte de reavaluació, encara que estigui suspès. Per poder presentar-se a la reavaluació dels exàmens, cal que l'alumne hagi fet l'examen quan tocava.

Hom qualificarà amb No avaluable l'alumne que només hagi fet activitats d'avaluació per un valor igual o inferior al 30 %.

No hi ha segona convocatòria

El professor assignarà un dia, hora i lloc de revisió d'examen un cop hagi avaluat les cinc activitats del curs i hagi posat la nota global de qualificació. Els estudiants que han de fer la reavaluació tindran un dia específic de revisió un cop hagin fet l'esmentada activitat de reavaluació.

Observacions sobre les activitats d'avaluació

Exàmens. L'alumne farà dos exàmens parcials. Cada examen pot constar de dues parts: preguntes de teoria i comentari d'un fragment. A més dels continguts teòrics de la matèria, l'estudiant haurà de donar raó de les

lectures obligatòries. En les preguntes de teoria caldrà donar raó del contingut dels temes, de la bibliografia bàsica sobre aquell tema. És important complementar els apunts del professor amb, com a mínim, un manual. Si l'alumne no ha pogut fer algun dels exàmens, l'ha suspès o la mitja de les activitats d'avaluació del curs no arriba a 5, caldrà que es presenti alarevaluació.

Treball. L'alumne farà dues lectures obligatòries: Agustí, "Confessions", X-XIII; i Tomas d'Aquino, "De ente et essentia". Totes dues són matèria d'examen. A més, d'una de les dues (a triar), l'estudiant n'haurà de presentar un treball. Aquest treball tindrà una extensió de 5.000 paraules i ha de resumir el contingut de la lectura obligatòria, situar-lo en el seu context (de l'època, biogràfic i del pensament de l'autor) i comentar les idees més destacades.

Participació a classe. El professor valorarà que els alumnes vagin i participin activament a classe. Preparar a casa les classes, ampliar continguts, fer aportacions, etc. són activitats que, a part del valor que tenen en l'avaluació del curs, poden ajudar a arrodonir la nota.

Activitats d'avaluació

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Examen 1	30	1,5	0,06	1, 2, 6, 9, 11, 12, 14, 15, 16, 17, 18, 20, 21, 22, 23
Examen 2	30	1,5	0,06	1, 2, 4, 6, 9, 11, 12, 14, 15, 16, 17, 18, 20, 21, 22, 23
Participació	10	0	0	3, 13, 19
Treball d'una lectura obligatòria	30	4,5	0,18	1, 2, 7, 9, 11, 12, 13, 14, 16, 17, 20, 23

Bibliografia

El professor seguirà els temes i textos del manual següent: Jaume Mensa i Valls, *Introducció a la filosofia medieval* (Manuals de la UAB, 57), Bellaterra, Servei de Publicacions, 2012, 280 pàgs. L'estudiant trobarà la bibliografia específica per a cada tema en aquest manual.

És aconsellable que l'alumne contrasti i completi la informació amb la consulta i lectura d'un altre manual, dels dos següents:

K. Flasch, *El pensament filosòfic a l'Edat Mitjana*. D'Agustí a Maquiavel, Santa Coloma de Queralt, Edèndum, 2006.

A. de Libera, *La filosofia medieval*, València, 2006.

Com a complement i/o lectura preparatòria és recomanable el llibre de Andrés Martínez Lorca, "La filosofía medieval. De Al-Farabi a Ockham" (Descubrir la Filosofía, 18), Madrid, El País, 2015.

Són especialment interessants els articles del monogràfic dedicat a la filosofia medieval d'"Enrahonar. Quaderns de filosofia", 54 (2015) i, per als temes de filosofia catalana, "Enrahonar. Quaderns de filosofia", 42 (2009)

De les lectures obligatòries n'hi ha diverses edicions (en català i/o castellà). Recomanem: Agustí, "Confessions", X-XIII, ed. M. Dolç, Barcelona, Proa, 2007; i Tomàs d'Aquino, "Antologia metafísica" (Textos filosòfics, 56), Barcelona, Edicions 62, 1991.